

Szabad és kötelező

Szabad és kötelező visszafoglalnom a hazámat,
 vendégeimet otthagynom a svédasztal mellett,
 hadd zabáljanak, a vodkát hadd fogyasszák,
 a Száraz Szamorodnit, a furmintot
 a Ságáról, a Somlóról. Egyék a birkacombót
 Veszprém megye és Tolna dombjairól —
 úgy-, mintha a dombokat ennék,
 a kedves völgyeket nyalogatnák,
 patakjaikat, sásas ösvényüket . . .
 Szép hegyeim köves csúcsait, vagy csecseit
 mellbimbó gyanánt rágicsálnák,
 ahogy be is füstötték sprével vagy ecsettel . . .
 Emlékelem: egy tatár tarisznyájában egy levágott mell.

Jelképesen visszafoglalom a hazámat.
 Rogériusz mesterrel ülök egy úti kövön,
 manapság már kilométert jelző zöld táblán.
 Indulok hazafelé.

Kordémban a finomult Nyugat barbár vértjei csörömpölnek,
 mint üres konzervdobozok, üres kagylóhéjak,
 mert a hangyák megették a döggé tett germán fiút,
 a szőke kislányok apját, a szőke kisfiúk tanítóját . . .
 Végpontok, elnyírt utak . . . „Mért megyünk mi Moszkvába?” —
 kérdezhetette volna egy fasiszta (és vajon fasiszta volt!?)
 a másik fasisztától a kocsiban. „MÉRT?”
 Már ez a kérdésföltevés válaszáértékű is!
 „Mért szórjuk mi szét magunkat?” — ugyanígy kérdezhetné.
 más is a más időben, de logika
 a történelem is, törlő és nullázó . . .
 Porladj hát vissza, Rogériusz, a mészfehér kövekről
 lehord a szél!
 Nekem most szabad és kötelező visszafoglalnom hazámat.

„Messze lakik az isten!” — darálja nekem a kordé-zörgés.
 Nem szólnak el ideig a toronyórának a harangjai.
 Holott a templomudvarok népét messze űzik
 a góg, a nagyképűség korbácsai,
 a méretes izék, a megmérhetetlen gigantomániák, és
 a meggondolatlan mosolyok, vezényszavak,
 a „nyicsevő”-k, vagyis a nyugi, nyugi,
 ha beledöglünk is, mert ebben nem fogunk elhullani”.

*Szabad és kötelező visszafoglalnom a hazámat;
talán a radarernyők önkéntelen szolgálatomba állnak
a „csillagháborúban”, a bajok elszikráznak
a Földgömb levegő-bőrén kívül, a hidegben;
nem tusakodnak itt, az elevenben,
hogy hamuvá égessenek még ott is, a nedves földben.*

*Elengedem virágozatlan szamaramat,
kivonul a képernyőmből egy szürke halmaz,
elhalkul a pata-kopogás, mintha poros utakra értünk volna,
és leszáll a mennyekből élém egy fényes nikkolbolha.
Tízemeletnyi gépezet, mint egy óceánjáró
luxus- vagy hadihajó; benne hűtőszekrények, bárszekrények,
fülkéiben hűsevő, puha lányok, vagy puskás vas-legények,
de én mint egy trabantot, nagy tisztelettel kikerülöm,
nehogy valami tükröt, antennát, lámpát kelljen törnöm,
zománcot karistolnom, elhomályosítanom talán a fényezést,
mert az ilyen szerkentyűkkel szemben az udvariasság mindig kevés.*

*Szabad és kötelező visszafoglalnom a hazámat.
Én-füvemre lépek az én-lábammal,
dobhártyámra hazai szavak érnek,
mintha Kirgiziában kirgiz lennék, örmény Örményországban,
litván Litvániaiban, észt Észtországban,
magyar Magyarországon, Vengriában, Hungáriában, Ungriában;
mert ezeket a pacsírtá-dallamokat én ismerem,
a növénylárulás-rokonságot,
-ellenségeskedést, -háborgatást, -szíveslátást
én értettem születésemmel, én búcsúztatom halálommal,
Héliosz delelőjére fordul a Föld a hazai hosszúsági
körnek valamely' percén, vagy másodpercén.*

*A porcsinfű alatt hangyák és parasztnak
nevesincsen bogarak, férgek, lárvák és kukacok,
Szöcskék a szálas fűben, a mélyben tücskök.
Ringatta régen a rosz az ilyen szélben
a halvány aranyat porzó zöld ezüstöt.*

*Csak az eszünk akkor még nem volt sehol.
Hittük, a jót leheljük ki magunkból.
Nem jutott a mérgező dózis húsból, borból,
álmatlanságokból és bánatokból,
főlölegesség-érzetből. Szükség volt ránk,
száz per százas hatékonysággal ettük meg a morzsát,
és klottgatás szegénységünkben is örültünk,
hittel: a megaláztatás nem tart soká.
Szabad ország szabad emberei majd leszünk mi
anyánk fehér ingecskeiben, anyánktól eleresztve.
Mindent elhittünk, ami érintett akkor minket.
Nem létezett érvénytelenítő röhögés: Hú de tiszta,*

hű de koszos, hű de aranyos, hű de szar!
Nem létezett, hogy akármi lehessen akárkinek
akár valódi, akár hamis.
Nem létezett ennyi kiálló fogú, bajszos, bakszakállas,
és a feszes fehér nadrágból nemiszervét kiplasztikázó nagy csecsemő,
mivel talán nem szopták anakidején az ujjukat ilyen sokan,
mivel egy kukoricatorzsa legalább volt játszani,
vagy egy madzagra kötött lyukas lábos,
vagy egy leesett abroncs bottal,
vagy dróttal öntöttvas agykarika,
és a bot vagy a drót ezeket pendülve, sisteregve meghajtotta,
fölgyorsította, át a falun, ki a páskomba, ahol harangrobbanás
durrant a karikásostor végén, sudarán, így bár nem tudtuk ezt.
Szabad és kötelező visszafoglalnom a hazámat,
hogy eltelt éveimmel ne legyek átokverte;
romboló is még a rombolásban, a lila MÁRC-ban,
Bűnös lennék itthagyatottságban és itthagyasban-
a meg sem születettek sírnak a tengerről jövő szélfúvásban.

*Dél van ugyan, itt áll egy úri sikló,
úr-komp vagy ürrepülőgép titkos parancsával.
Kifogom a szekérből én a teheneket,
a nyakukon hagyva a fényes jármot,
és beillesztem a tézslát oda,
ráakasztom a taligát, arra az ekét — szántok.*

*Mint régen apám szántott,
mint régen anyám vezette a buta üszőt,
mint régen én éreztem a pina-szagot
az unokatestvérem ujjbögyein, a tavasz illataiban,
a nyár dühében.
Mért nem maradtam paraszt, hogy lefizetett
paprika-Jancsik ne pofázhatnának az én dologomba!*

*Kosarába szedi a szépszemű,
sápadt és jólfésült hóhér a romvárakból
a megsült gesztenyét. Boldog, cirkalmas, választékos.
Csakhogy messze van innen ő is nagyon.
A tehenek tudják, hogy meg kell állni a füves dülőúton,
én kifordítom az ekét. Hajsz, — Hi — mondom,
attól függ, hogy összeszántok, vagy szétszántok,
Villog a nikkolbolha, valami történik, megint, az új parancs
megírja a kondenzcsíkokat, de ezt a barázdát nem!*

*Ezt nem, mert szabad és kötelező
észretérve visszafoglalnom a hazámat;
elhatárolnom magam a szegényektől,
semmit érő büszkeségektől, holt ügyektől.
Enyém itt az idő, míg süt a Nap —
fölszakadó búza, címeres kukorica, majd tarlóvirág,*

Leülünk és szegénységünkben paprikás csirkét eszünk,
jobb étvágygal, mint az uracsok, úri-kurvák.
A tejföl, a zsir, a hagyma, a paprika és a csirkebőr íze,
a csont íze,
a tojasos galuska íze a számban idézhető.
Míg a tehenek kérődznek
átballagok szomszédaimhoz, hogy együtt ítéljük meg
a nikkel-bolha Föld-felügyeletét, kijelzéseit, kiírását.

... Ha nem lenne élvezet a közösülésben,
csak annyian csinálnának gyereket, ahányan verset írnak.
A literátoros népség a felelősségben még elöl jár ...
„Művészkém!” „Megy a művészske!” „Üdvözlöm, kedves író úr!”
De most még ostor van nálam, ösztöke az ekembe tűzve,
és jók az inaim is.

Illendő köszönés nélkül ide senki se közeledhet,
mert vérre megy, vagyis vérre menne. „Húznak a tehenek” — szól, —
aki kéntelen elmegy „a birtokom előtt”, mint házam előtt,
családom előtt, kölykeim zsivalyában.
A tisztességtelent, a magtalant, a magot hamisítót
természetesen természetünk utálja messze, mint ártalmast...

Szabad és kötelező visszafoglalni a hazámat,
hosszú a nyári napom májustól augusztusig.
A lekvárok forró és gőzpamancsos
pöfögésétől a beszáradásuk idejéig,
Anyámmal a paradicsomot aprítom a fazékba,
fejtem a borsót, szeletelem a zöldpaprikát,
kotrom az újkrumplit, a babot szedem.
Mit akartok ti a munkásosztállyal és a szegényparasztsággal
énellenem?

Mit elítélt, elítélőim rovására
bevésem ide nevémet, nem a Szaput mellékén felnőtt nyárfa
kérgébe, mert azt ők vágják ki — hanem hogy mibe vésem?
hogymibe vésem? —
gondolkodom, míg a szántások fölött a fűzfás Rába felől
bepereg egy bébic a falu felé ...
Az ő hangja évezredekig érvényes ...
Tehát az anyanyelvemre bízom, hogy miben bizakodok.

- Vendégeim, összeomoltak-e a svédasztalok?
- Lezaháltatok-e a csontról a húst?
- Hányan döglötök bele, míg engem döglesztetek?
- Kézben kéz — üdvözlünk-e új márciust?
- Hozzátok, ami van a konyhán!
- Csurgassátok, ami a pincében található!
- Nem vár titeket otthon valaki öreganyó?
- Nem vár titeket asszony, gyerek?
- Odavaló pacsirtaszó sem, szántott föld illata sem?

— Tinektek mindegy hogy hol mit hogyan?
— Csakhogy a parancs teljesüljön, akár fordítva? — hogy fölsüljön
a muszáj-Herkules amonnan is? — hogy végleg kiürüljön
a szív-magtáratok, a gén-bankotok . . . ?
— Otthagyott hazátok fölött a rádióaktív szél süvítsen?

Szoktam a gurgatón ülni, míg pihentek
fáradt kis tehenecskéim a délutánban.
És látom, hogy begyulladnak a nagy úrhajó
fűvókát, gázturbinát; fölszáll a Végmalom mellől a csodalény.

1985. június 17.

KÉPES GÉZA

Melledre gondolok

Már a dér megütötte
a természet fejét.
Száguld a szél üvöltve
s leszórja mind a földre
a fák rőt levelét.

Kapkod a kert virága,
most búcsúzik, szegény.
Pedig virulni vágyna,
fényt inna még — hiába!
A hűvös őszi tájra
nem csillan enyhe fény.

Kibérelték a varjak
a rétet és eget.
A rigók és a cinkék
átadták helyüket.
Az éj köddel sanyargat
s a nappal, a fanyar, vak,
új gonddal fenyeget.

Az ág — ezüst a dísze
s holnap minden fehér —
Ne kérd: öröm-e, kín-e?
Az élet minden színe
a világ arcán, íme,
eggyé olvadva — él!